

מסכת חגיגה דף יא:יב.

• קושית הגמ' - מנלן שאין דורשין במעשה בראשית לשנים?

• תירוץ הגמ' - דתנו רבנן

<p>"כִּי שָׁאַל-נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר-הָיו לְפָנֶיךָ לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים אָדָם עַל-הָאָרֶץ וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצָּה הַנְּהִיָּה כְּדָבָר הַגְּדוּל הַזֶּה אוֹ הַנְּשָׁמַע כְּמֹהוּ"</p>	
שאל לשון יחיד, שיחיד שואל, ואין שנים שואלים.	"כִּי שָׁאַל-נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים"
ת"ל "לְמַן-הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים אָדָם עַל-הָאָרֶץ".	יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם?
ת"ל "לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר-הָיו לְפָנֶיךָ".	יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית?
ת"ל "וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצָּה הַשָּׁמַיִם", מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפניים מה לאחור.	יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפניים ומה לאחור?

• קושית הגמ' - עכשיו דנפקא ליה מ"מקצה השמים ועד קצה השמים" דאסור לשאול מה שיש חוץ למחיצות, ממילא נפקא לן דאסור לשאול בקודם שנברא, דהיא היא מה שהיה קודם לברייתו הוא עכשיו חוץ למחיצתו, הלכך "למן היום אשר ברא.... אדם", למה לי למעוטי מיניה קודם שנברא העולם?

• תירוץ הגמ' - אה"נ "למן היום אשר ברא.... אדם" לדרשה אחרת כדר' אלעזר,

דאמר רבי אלעזר	אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע	שנא' "למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ (ומגיע לשמים שנא') ולמקצה השמים",	וכיון שחטא בעץ הדעת, הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו שנאמר "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך",
אמר רב יהודה אמר רב	אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו, כשהיה שוכב, היה ראשו למזרח ורגליו למערב	שנא' "למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים" מקצה ועד קצה,	ששתי פעמים יצרתני, תחלה גבוה ולבסוף שפל.
<p>ואידי ואידי חד שיעורא הוא, המרחק מן הארץ עד השמים, כמרחק מקצה השמים ועד קצה השמים.</p>			

מסכת חגיגה דף יב.

ואמר רב יהודה אמר רב, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, ואלו הן:		
1	שמים	"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"
2	וארץ	"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"
3	תהו	"והארץ היתה תהו ובהו"
4	ובהו	"והארץ היתה תהו ובהו"
5	אור	"ויאמר אלקים יהי אור"
6	וחשך	"וחשך על פני תהום"
7	רוח	"ורוח אלקים מרחפת על פני המים"
8	ומים	"ורוח אלקים מרחפת על פני המים"
9	מדת יום	כ"ד שעות בין שניהם,
10	ומדת לילה	דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"

תנא	
תהו	קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו, שממנו יצא חשך לעולם, שנא' "ישת חשך סתרו סביבותיו" למדת שקו החשך מקיף את השמים.
ובהו	אלו אבנים המפולמות (לשון לחלוח) המשוקעות בתהום, שמהן יוצאין מים, שנא' "ונטה עליו קו תהו ואבני בהו"

- **קושית הגמ'** - ואור ביום ראשון איברי, והא ביום רביעי הוה, דכתיב "ויתן אותם אלקים ברקיע השמים" וכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי"?
  - **תירוץ הגמ'** - **כדר' אלעזר**, דאמר ר' אלעזר אור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה בו מסוף העולם עד סוף העולם, כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה, וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנזו מהן, ולכן האור של יום ראשון היה בריה בפני עצמה שגנזו הקב"ה לצדיקים.
  - **כתנאי** - **רבי יעקב** - כמו שאמרנו, אור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה ומביט בו מסוף העולם על סוף העולם.
- חכמים** - הן הן מאורות שנבראו ביום ראשון ולא נתלו עד יום רביעי.

מסכת חגיגה דף יב.

רב זוטרא בר טוביא אמר רב - בעשרה דברים נברא העולם,

1. בחכמה (יודע מה שלמד),
2. ובתבונה (שהוא מבין דבר חדש מפלפול חכמתו),
3. ובדעת,
4. ובכח (הוא כח הזרוע),
5. וגבורה (גבורת הלב),
6. בגערה (נזיפה),
7. בצדק,
8. ובמשפט,
9. בחסד,
10. וברחמים.

רב יהודה אמר רב - בשעה שברא הקב"ה את העולם, היה מרחיב והולך..... עד שגער בו הקב"ה והעמידו שנא'.....
והיינו דאמר ריש לקיש - מאי דכתיב "אני קל שקי", אני הוא שאמרתני לעולם די.
איכא דאמרי אמר ריש לקיש - בשעה שברא הקב"ה את הים, היה מרחיב והולך עד שגער בו הקב"ה ויבשו שנא'.....

ת"ר, ב"ש - שמים נבראו תחילה ואח"כ נבראת הארץ, שנאמר "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ".
ב"ה - ארץ נבראת תחילה, ואח"כ שמים, שנא' "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים.
אמרו ב"ה לב"ש - לדבריכם אדם בונה עלייה, ואח"כ בונה בית, שנא' הבונה בשמים מעלותיו, ואגודתו על ארץ... אמרו ב"ש לב"ה - לדבריכם אדם אדם עושה שרפרף ואח"כ עושה כסא, שנא' "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי".
חכמים - זה וזה כאחת נבראו, שנאמר "אף ידי יסדה ארץ, וימיני טפחה שמים, ... יעמדו יחדיו".
ב"ש וב"ה - "יחדיו" לא שנבראו כאחד, אלא שהם אגודים יחדיו דלא משתלפי מהדדי.
ר"ל - לא קשו קראי אהדדי, שכשבראן, ברא שמים ואח"כ ברא הארץ, וכשנטה, נטה הארץ ואח"כ השמים.

מסכת חגיגה דף יב

<p>קושית הגמ' - מאי שמים?</p>
<p>ר' יוסי בר' חנינא - ששם מים.</p>
<p>במתניתא תנא - אש ומים, מלמד שהביאן הקב"ה ועירבן זה בזה, ועשה מהן רקיע.</p>
<p>שאל ר' ישמעאל את ר"ע, ... נחום איש גס זו שהיה דורש כל אתין שבתורה, "את השמים ואת הארץ" מה היה דורש בהן? א"ל, אילו נאמר שמים וארץ ה"א שהם שמים של הקב"ה (אלקים שמים וארץ), קמ"ל ששמים שמים ממש, וארץ ארץ ממש. והטעם שנא "את השמים ואת הארץ" (ולא את השמים והארץ), להקדים שמים לארץ, שלא נבראו כאחת.</p>

<p>"בראשית ברא... את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו ובהו"</p>
<p>קושית הגמ' - הרי הזכירה התורה "שמים" תחילה, אם כן אמאי מפרש הכתוב מעשה ארץ תחילה?</p>
<p>תנא דבי ר' ישמעאל - משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו השכימו לפתחי, למחר השכים ומצא נשים ואנשים, למי משבח תחילה? למי שאין דרכו להשכים (הנשים), והשכים,</p>
<p>הכא נמי מדקרא לשמים תחילה, ה"ל ארץ אין דרכו להשכים, ועוד שכל מעשה ארץ מתונים, ומעשה שמים במהירות, וזו השכימה עמה שנבראו כאחת, לכך התחיל לספר מעשיה תחילה.</p>

<p>תניא ר' יוסי אומר אוי להם לבריות</p>	<p>שרואות, ואינן יודעות מה הן רואות,</p>
	<p>עומדות, ואין יודעין על מה הן עומדות,</p>
<p>ארץ</p>	<p>על ...</p>
<p>עמודים</p>	<p>על ...</p>
<p>מים</p>	<p>על ...</p>
<p>הרים</p>	<p>על...</p>
<p>רוח</p>	<p>על...</p>
<p>סערה</p>	<p>על...</p>
<p>זרועו של הקב"ה</p>	

מסכת חגיגה דף יב:

המשך הברייתא בענין העמודים שהארץ עומד עליהם	
חכמים - י"ב עמודים	"יצב גבולות עמים למספר בני ישראל"
ויש אומרים - ז' עמודים	"חצבה עמודיה שבעה"
ר"א בן שמוע - עמוד אחד	וצדיק שמו, שנא' "וצדיק יסוד עולם"

ר' יהודה - שני רקיעים הן, שנא' "הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים".	
ריש לקיש - שבעה, ואלו הן:	
וילון	אינו משמש כלום, אלא נכנס שחרית לתוך תיקו והאור נראה, ויוצא ערבית מתיקו שנא' "הנוטה כדוק (יריעה) שמים..."
רקיע	שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות קבועין, שנא' "ויתן אותם אלקים ברקיע השמים".
שחקים	שבו רחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים (לעתיד לבא), שנא' "ויצו שחקים ממעל..."
זבול	שבו ירושלים של מעלה, ומיכאל..... מקריב עליו קרבן. ואיקרי שמים דכתיב "הבט משמים...זבול.."
מעון	שבו כיתות של מלאכי השרת... שירה..., ואיקרי שמים דכתיב "השקיפה ממעון... מן השמים".
מכון	שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד ועליית טללים רעים..., ואיקרי שמים דכתיב "ואתה תשמע השמים מכון שבתך".
ערבות	שבו צדק ומשפט וצדקה, גנאי חיים וגנאי שלום וגנאי ברכה, ונשמתן של צדיקים ורוחות ונשמות שעתיד להיבראות, וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים, שם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת, ואיקרי שמים דאתיא רכיבה (סולו לרוכב בערבות) רכיבה (רוכב שמים...)
וכסא הכבוד מלך קל חי רם ונשא שוכן עליהם.	

מסכת חגיגה דף יב:

"יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי"	
ריש לקיש בענין שבעה רקיעים	יש רקיע שנקרא "מעון", שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה , וחשות ביום מפני כבודן של ישראל, שנא' "יומם יצוה ה' חסדו" שיצוה למלאכים לשתוק כדי לעשות חסד לצריכים חסד, והם התחננו, "ובלילה שירו עמי" .
ריש לקיש	כל העוסק בתורה בלילה , הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום , שנאמר "יומם יצוה ה' חסדו" משום "ובלילה שירו עמי" .
א"ד אמר ריש לקיש	כל העוסק בתורה בעוה"ז שהוא דומה ללילה , הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא שהוא דומה ליום, שנאמר "יומם יצוה ה' חסדו" משום "ובלילה שירו עמי" .

בתי גואי (פנימיים)	"ונהורא עמה שרא" (אור שורה עם ה')
בתי בראי (חיצוניים)	"ישת חשך סתרו סביבותיו סכתו" (יש חשך אצל ה')

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website), or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.